Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

31. mai 2017 *

Apellatsioonkaebus — Riigiabi — Menetluse lõpetamise otsus — Euroopa Komisjoni keeldumine jätkata hageja kaebuse uurimist — Abi koosseisu puudumine esialgse uurimise staadiumi lõpus — Puhtalt kinnitav otsus — Menetluse lõpetamise otsuse tühistamise õiguspärasuse tingimused

Kohtuasjas C-228/16 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 22. aprilli 2016. aasta otsusega esitatud apellatsioonkaebus,

Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI), asukoht Ateena (Kreeka), esindajad: advokaat E. Bourtzalas, *dikigoros* A. Oikonomou, *dikigoros* E. Salaka, *dikigoros* C. Synodinos, *dikigoros* C. Tagaras ja advokaat D. Waelbroeck,

apellant,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouchagiar ja É. Gippini Fournier,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud E. Regan, J.-C. Bonichot (ettekandja), A. Arabadjiev ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 16. veebruari 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

otsuse

1 Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI) palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 9. veebruari 2016. aasta määrus DEI *vs.* komisjon (T-639/14, ei avaldata, EU:T:2016:77; edaspidi „vaidlustatud kohtumäärus“), milles Üldkohus leidis, et otsuse tegemise vajadus DEI nõudes tühistada Euroopa Komisjoni 12. juuni 2014. aasta kirjas sisaldunud otsus COMP/E3/ON/AB/ark * 2014/61460 (edaspidi „12. juuni 2014. aasta otsus“), millega DEI kaebused riigiabi kohta jäeti rahuldamata, on ära langenud.

Õiguslik raamistik

2 12. juuni 2014. aasta otsuse vastuvõtmise ajal kehtinud nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL artikli 108] kohaldamiseks (EÜT 1999, L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artiklis 4 „Teatise esialgne uurimine ja komisjoni otsused“ oli sätestatud:

„1. Komisjon vaatab teatise läbi niipea, kui on selle kätte saanud. Ilma et see piiraks artikli 8 kohaldamist, teeb komisjon otsuse vastavalt lõigetele 2, 3 või 4.

2. Kui komisjon pärast esialgset uurimist leiab, et meede, millest teatati, ei kujuta endast abi, siis võtab ta selle kohta vastu otsuse.

3. Kui komisjon pärast esialgset uurimist leiab, et teatatud meetme [siseturuga] kokkusobivuse kohta ei ole ilmnenud mingeid kahtlusi, kuivõrd see jääb [ELTL artikli 107 lõike 1] reguleerimisalasse, otsustab ta, et nimetatud meede sobib [siseturuga] kokku („vastuväidete esitamata jätmise otsus“). Selles otsuses tuleb täpsustada, millist asutamislepingu erandit on kohaldatud.

4. Kui komisjon pärast esialgset uurimist leiab, et teatatud meetme [siseturuga] kokkusobivuse kohta ilmnes kahtlusi, otsustab ta algatada [ELTL artikli 108 lõikes 2] sätestatud menetluse (edaspidi „ametliku uurimismenetluse algatamise otsus“).

[…]“

3 Selle määruse artikli 13 „Komisjoni otsused“ lõikes 1 oli sätestatud:

„Võimaliku ebaseadusliku abi kontrollimise põhjal tuleb teha otsus vastavalt artikli 4 lõigetele 2, 3 või 4. […]“

Vaidluse taust ja 12. juuni 2014. aasta otsus

4 DEI on Kreekas asuv elektrienergia tootja. Tema klientide hulgas on ka Alouminion SA. Pärast kahe kõnealuse ettevõtja vahelist vaidlust DEI tarnitava elektrienergia tariifi üle kehtestas energiat reguleeriv asutus Kreekas ajutise tariifi. DEI väitis 15. juunil 2012 komisjonile saadetud kaebuses, et kõnealune tariif kohustab teda Alouminionile elektrit tarnima turuhinnast madalama hinnaga ja see kujutab endast ebaseaduslikku riigiabi.

5 DEI ja Alouminioni moodustatud vahekohus kehtestas 31. oktoobril 2013 DEI tarnitavale elektrile tagasiulatuvalt veel madalama tariifi, kui oli ajutiselt kehtestanud Kreeka reguleeriv asutus.

6 DEI esitas 23. detsembril 2013 komisjonile teise kaebuse (edaspidi „2013. aasta kaebus“), milles väitis, et vahekohtu otsus kujutab endast samuti riigiabi.

7 Komisjon edastas DEI-le 6. mail 2014 oma esialgse hinnangu, mille kohaselt ei ole alust jätkata 23. detsembri 2013. aasta kaebuse menetlemist, sest vahekohtu otsus ei kujuta endast riiklikku meedet ega anna Alouminionile ühtki eelist. DEI esitas 6. juuni 2014. aasta kirjaga saadetud vastuses komisjonile täiendavaid märkusi.

8 Komisjoni teatas DEI-le 12. juuni 2014. aasta kirjaga muu hulgas seda, et 6. juuni 2014. aasta kirjas sisalduvad märkused ei mõjuta 6. mai 2014. aasta kirjas sisalduvat esialgset hinnangut ning et „[s]eega otsustasid konkurentsi peadirektoraadi talitused, et see info [ei olnud] piisav, et põhjendada kaebuse uut uurimist."

Hagi Üldkohtus ja vaidlustatud kohtumäärus

9 DEI palus 22. augustil 2014 Üldkohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega tühistada 12. juuni 2014. aasta otsus.

10 Apellant ja komisjon taotlesid ühiselt 7. oktoobril 2014 Üldkohtu kantseleisse saadetud kirjas Üldkohtus poolelioleva menetluse peatamist kuueks kuuks, see tähendab kuni 7. aprillini 2015, et komisjon saaks hagis tõstatatud küsimused taas läbi vaadata. Taotlus rahuldati Üldkohtu neljanda koja esimehe 24. oktoobri 2014. aasta määrusega.

11 Komisjon võttis 25. märtsil 2015 vastu otsuse C(2015) 1942 final, mis käsitleb vahekohtu otsuse tagajärjel väidetava riigiabi SA.38101 (2015/NN) (ex 2013/CP) andmist Alouminion SA-le kuludest madalamate elektritariifidena (edaspidi „25. märtsi 2015. aasta otsus").

12 Komisjon palus Üldkohtu kantseleisse 27. aprillil 2015 ja 19. juunil 2015 saadetud kirjades Üldkohtul tuvastada, et 25. märtsi 2015. aasta otsuse tagajärjel on 12. juuni 2014. aasta otsuse tühistamiseks esitatud hagi ese ära langenud ja et sellega seoses on ära langenud kohtuotsuse tegemise vajadus. Apellant esitas Üldkohtule selle taotluse kohta oma seisukohad 3. juuli 2015. aasta kirjas.

13 Apellant palus 29. juunil 2015 Üldkohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega 25. märtsi 2015. aasta otsuse tühistamist (Üldkohtu menetluses olev kohtuasi DEI *vs.* komisjon (T-352/15)).

14 Üldkohus otsustas vaidlustatud kohtumääruses, et kohtuotsuse tegemise vajadus 12. juuni 2014. aasta otsuse tühistamise nõudes on ära langenud, sest 25. märtsi 2015. aasta otsusega oli 12. juuni 2014. aasta otsus tühistatud ja ametlikult asendatud.

15 Üldkohus leidis, et apellandi argumendid ei võimalda seda järeldust kummutada.

16 Üldkohus leidis esiteks, et tal ei tule otsustada 25. märtsi 2015. aasta otsuse õiguspärasuse üle, mille suhtes kehtib institutsioonide aktide õiguspärasuse eeldus, seni, kuni otsust ei ole tühistatud. Seega lükkas ta tagasi argumendi, mille kohaselt on nimetatud otsus õigusvastane, mistõttu hagi ese kohtuasjas T-639/14 säilis.

17 Teiseks ei nõustunud Üldkohus apellandi argumendiga, mille kohaselt säilib viimasel põhjendatud huvi vaidlusaluse kirja tühistamiseks, et ära hoida niisuguse väidetava õigusvastasuse kordumine tulevikus. Üldkohtu hinnangul ei ole 12. juuni 2014. aasta otsuses märgitud väidetavalt õigusvastast põhjendust, see tähendab kõnealuse meetme riigiga seostatavuse puudumist. Igal juhul on 25. märtsi 2015. aasta otsuse peale esitatud hagi ese küsimus, kas apellant tõendas riigiabisätete rikkumise olemasolu või mitte.

18 Kolmandaks leidis Üldkohus lõpuks, et vajadus 15. juuni 2012. aasta kaebuse osas otsus teha on ära langenud, sest komisjon jättis 25. märtsi 2015. aasta otsusega 2012. aasta kaebuse kaudselt rahuldamata.

Poolte nõuded

19 DEI palub oma apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtumäärus;

— saata kohtuasi tagasi Üldkohtule otsuse tegemiseks nõuete kohta, millega DEI palub 12. juuni 2014. aasta otsuse tühistamist, ja

— mõista kõik esimeses astmes ja apellatsioonimenetluses tekkinud kohtukulud välja komisjonilt.

20 Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja apellandilt.

Apellatsioonkaebuse analüüs

Poolte argumendid

21 Apellant leiab esimese väite kohaselt sisuliselt, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi, kui leidis vaidlustatud kohtumääruse punktis 36, et 25. märtsi 2015. aasta otsusega asendati ametlikult 12. juuni 2014. aasta otsus. Tema sõnul ei ole Üldkohus esiteks kontrollinud väidetava asendamise õiguspärasust ja kehtivust ning teiseks analüüsinud sellise asendamise õiguslikku alust ja selle läbiviimiseks seaduses ette nähtud menetlust.

22 Üldkohus järeldas vääralt, et 12. juuni 2014. aasta otsus „ei [kuulunud] enam liidu õiguskorda“ ning et seetõttu oli kohtuasja T-639/14 ese ära langenud.

23 Lisaks, esimese väite tagasilükkamine tähendas, et Üldkohtu poolt õigusnormi rikkumist ei saanud enam edasi kaevata, mis mõjutas otseselt tema hagi kohtuasjas T-352/15. Antud kohtuasjas ei olnud nimelt apellant oma esimese väite kohaselt nõus sellega, et 25. märtsi 2015. aasta otsust sai seaduslikult asendada 12. juuni 2014. aasta otsusega. Seega tähendas vaidlustatud kohtumääruse jõusse jätmine kohtuasjas T-352/15 esitatud esimese tühistamisväite automaatset tagasilükkamist.

24 Lisaks, kuna väidetava asendamise kohta puudusid igasugused põhjendused, on ka vaidlustatud kohtumäärus põhjendamata.

25 Komisjon leiab seevastu, et vaidlustatud kohtumääruse punktid 36 ja 37 on nõuetekohaselt põhjendatud, kuna esiteks nähtub apellatsioonkaebusest, et apellant oli täielikult võimeline mõistma Üldkohtu põhjendust, ja teiseks võimaldavad Üldkohtu kaalutlused Euroopa Kohtul teostada kontrolli. Tegelikult aga apellant vaidlustatud kohtumääruse põhjendusega ei nõustu.

26 Sellegipoolest kaitses Üldkohus põhjendatult 12. juuni 2014. aasta otsuse 25. märtsi 2015. aasta otsusega asendamise õiguspärasuse analüüsimist, kuna viimati nimetatut kohtuasjas T-639/14 ei käsitleta. Selle otsuse õiguspärasus on kohtuasjas T-352/15 esitatud hagi ese. Kuivõrd 25. märtsi 2015. aasta otsust ei ole tühistatud, tuleb eeldada selle kehtivust, millega on omavahel seotud liidu õigusaktid ja sellel peavad olema õiguslikud tagajärjed.

27 Lisaks ei too 12. juuni 2014. aasta otsuse tühistamine apellandile kaasa ühtki eelist võrreldes tema olemasoleva olukorraga, kuna väidetavalt ennetas 25. märtsi 2015. aasta otsuse vastuvõtmine võimalust, et Üldkohus otsustab selle vorminõuete rikkumise tõttu tühistada. Nimelt on antud otsuse näol tegemist pelgalt kirjaga, mille on allkirjastanud ametnik, mitte selleks puhuks avaldatud komisjoni „ametliku otsusega“. Seega kohustas 12. juuni 2014. aasta otsuse tühistamine komisjoni igal juhul võtma vastu sellise ametliku otsuse, nagu on 25. märtsi 2015. aasta otsus.

28 Neid kaalutlusi arvestades leiab komisjon, et asjaolu, et vaidlustatud kohtumäärus on lõplikult jõustunud, ei saa mõjutada kohtuasjas T-352/15 esitatud tühistamisväiteid.

Euroopa Kohtu hinnang

29 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et kui huvitatud isikute võimalikud täiendavad märkused on esitatud või mõistlik tähtaeg möödunud, siis kohustab määruse nr 659/1999 artikli 13 lõige 1 komisjoni lõpetama uurimise esialgse staadiumi, tehes otsuse vastavalt selle määruse artikli 4 lõigetele 2, 3 või 4, see tähendab otsuse, millega sedastatakse, et abi ei ole antud, millega ei esitata vastuväiteid või millega algatatakse ametlik uurimismenetlus (kohtuotsus, 16.12.2010, Athinaïki Techniki *vs.* komisjon, C-362/09 P, EU:C:2010:783, punkt 63).

30 Nagu nähtub vaidlustatud kohtumääruse punktidest 15–18, tegi komisjon 12. juunil 2014 juhtumi menetlemise lõpetamise otsuse, millega otsustas lõpetada apellandi käivitatud esialgse uurimismenetluse, tõdes, et algatatud uurimine ei võimaldanud järeldada abi olemasolu ELTL artikli 107 tähenduses, ja seetõttu keeldus algatamast ELTL artikli 108 lõikes 2 ette nähtud ametlikku uurimismenetlust.

31 Selle raames võttis komisjon apellandi taotluse osas, milles viimane palus tuvastada ELTL artiklite 107 ja 108 rikkumise, vastu lõpliku seisukoha. Peale selle, kuna 12. juuni 2014. aasta otsus takistas apellandil esitada ametlikus uurimismenetluses oma märkusi, tekitas see siduvaid õiguslikke tagajärgi tema huve puudutaval viisil. See otsus on järelikult vaidlustatav õigusakt ELTL artikli 263 tähenduses (vt kohtuotsus, 16.12.2010, Athinaïki Techniki *vs.* komisjon, C-362/09 P, EU:C:2010:783, punkt 66).

32 Kuigi Euroopa Kohus otsustas, et komisjon võib tühistada väidetavalt ebaseadusliku abi kohta esitatud kaebuse menetlemise lõpetamise otsuse vaid selle otsuse õigusvastasuse kaotamiseks (vt kohtuotsus, 16.12.2010, Athinaïki Techniki *vs.* komisjon, C-362/09 P, EU:C:2010:783, punkt 70), ei saa sellise puhtalt kinnitava otsuse tegemist pidada selliseks tühistamiseks.

33 Sellega seoses tuleb meenutada, et akt on pelgalt varasemat akti kinnitav akt, kui see ei sisalda võrreldes varasemaga ühtegi uut asjaolu (kohtuotsus, 3.4.2014, komisjon *vs.* Madalmaad ja ING Groep, C-224/12 P, EU:C:2014:213, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Küll aga ei ole varasemat rahuldamata jätmise otsust kinnitava otsusega tegemist sellise otsuse puhul, millega osaliselt või täielikult rahuldatakse huvitatud isiku kaebus (vt selle kohta kohtuotsus, 28.5.1980, Kuhner *vs.* komisjon, 33/79 ja 75/79, EU:C:1980:139, punkt 9).

35 Lisaks, kinnitava otsuse peale esitatud hagi on tegelikult vastuvõetamatu vaid juhul, kui kinnitatud otsus on muutunud asjaomase isiku suhtes lõplikuks, kuna selle peale ei ole määratud tähtaja jooksul hagi esitatud. Vastasel korral on asjaomasel isikul õigus vaidlustada kas kinnitatud otsus või kinnitav otsus või mõlemad otsused (kohtuotsus, 18.12.2007, Weißenfels *vs.* parlament, C-135/06 P, EU:C:2007:812, punkt 54).

36 Antud juhul tuleb tõdeda, et 25. märtsi 2015. aasta otsus üksnes kinnitab 12. juuni 2014. aasta otsust, kuna komisjon – pärast talle esitatud teabe uuesti läbivaatamist – pelgalt kordas oma keeldumist algatada ametlik uurimismenetlus, lisamata sealjuures ühtki uut asjaolu. Järelikult ei tühistanud 25. märtsi 2015. aasta otsus 12. juuni 2014. aasta otsust.

37 Lisaks, kui nõustuda, et sellisel juhul tähendaks komisjoni poolt uue otsuse vastuvõtmine seda, et langeks ära alus teha otsus esialgse otsuse peale esitatud tühistamishagi suhtes, vähendaks see õiguskaitse tõhusust.

38 Nimelt piisab, kui komisjon lõpetab asjassepuutuva poole esitatud kaebuse menetlemise, seejärel, pärast selle poole esitatud hagi, alustab uuesti esialgse uurimise staadiumi, ning kordab neid toiminguid nii mitu korda, kui on vajalik selleks, et hoiduda oma tegevuse kohtulikust kontrollist (vt kohtuotsus, 16.12.2010, Athinaïki Techniki *vs.* komisjon, C-362/09 P, EU:C:2010:783, punkt 68).

39 See kehtib eriti aga siis, kui komisjon nagu käesolevas asjas nõuab Üldkohtu menetluses pärast kaebuse menetlemise lõpetamise otsuse peale esitatud tühistamishagi, et see menetlus peatataks juhtumi uuesti läbivaatamise huvides ning seejärel lihtsalt kinnitab oma varasema otsuse.

40 Teisiti võiks see olla vaid siis, kui komisjon kaebuse menetlemise lõpetamise otsuse selle õigusvastasuse kaotamiseks asendab, tuues välja, mis laadi õigusvastasusega on selle otsuse puhul tegemist (vt selle kohta kohtuotsus, 16.12.2010, Athinaïki Techniki *vs.* komisjon, C-362/09 P, EU:C:2010:783, punkt 70).

41 Igal juhul ei nähtu aga 25. märtsi 2015. aasta otsusest, et komisjoni kavatsus oli selle vastuvõtmisega tühistada 12. juuni 2014. aasta otsus, et kõrvaldada viimase väidetav õigusvastasus.

42 Üldkohtu jaoks oleks seega antud juhul lubatud nõuetekohase õigusmõistmise tagamiseks eelkõige küsida apellandilt, kas 25. märtsi 2015. aasta otsuse tegemise tagajärjel oli tal kavas oma nõudeid kohandada ja esitada neid ka viimati nimetatud otsuse vastu nii, nagu apellant võib seda nõuda Üldkohtu kodukorra artikli 86 alusel juhul, kui akt, mille tühistamiseks on esitatud hagi, asendatakse või muudetakse aktiga, millel on sama ese.

43 Eelnevaid kaalutlusi arvestades on Üldkohus vaidlustatud kohtumääruse punktides 36 ja 37 vääralt sedastanud, et 25. märtsi 2015. aasta otsusega asendati ametlikult 12. juuni 2014. aasta otsus ning et seetõttu langes ära vaidluse ese, mistõttu ei olnud enam vaja vaidlusküsimuses otsust teha.

44 Järelikult tuleb apellatsioonkaebus tunnistada vastuvõetavaks ja tühistada vaidlustatud kohtumäärus, ilma et oleks vaja kontrollida teisi väiteid.

Menetlus Üldkohtus

45 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes ise lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab.

46 Kuna Üldkohus otsustas, et puudub vajadus otsustada tühistamishagi üle, ilma et ta oleks hinnanud hagi vastuvõetavust või analüüsinud hagi sisuliselt, leiab Euroopa Kohus, et menetlusstaadium ei võimalda tal teha asjas lõplikku otsust ja kohtuasi tuleb suunata tagasi Üldkohtusse ning kohtukulude kandmine tuleb otsustada edaspidi.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 9. veebruari 2016. aasta määrus kohtuasjas DEI *vs.* komisjon (T-639/14, ei avaldata, EU:T:2016:77).**

2. **Suunata asi tagasi Euroopa Liidu Üldkohtusse.**

3. **Otsustada kohtukulude kandmine edaspidi.**

Allkirjad